

OTSUS

Tallinn

16. veebruar 2026 nr 95

MTÜ Ausad Valimised ja Märt Põdra kaebuse lahendamine

Menetlus ja asjaolud

1. MTÜ Ausad Valimised ja Märt Põder esitasid 16. jaanuaril 2026 taotluse riigi valimisteenistusele anonüümitud logide väljastamiseks, et koostada vaatlusraport. Taotluses on välja toodud teadusprojekti teema, eesmärk, peamine uurimisküsimus ja uurimistöö tulemuste kasutamine.
2. Riigi valimisteenistus palus 26. jaanuaril 2026 täpsustada, kes teadustööd teostavad ja esitada tõendid hindamaks, kas taotluse esitanud isikud on pädevad teadustegevuseks. 28. jaanuari 2026 vastuse kohaselt on MTÜ Ausad Valimised vaatlejaid koondav ühendus, mille põhikirjaline tegevus on ka teadmuse loomine ja vahendamine ning logide analüüsi eest vastutab Märt Põder. Ühtlasi viidati, et vaatlusraporti koostamine on vaatlejate tavapärane tegevus.
3. Riigi valimisteenistus keeldus 5. veebruaril 2026 anonüümitud logide väljastamisest, kuna taotluses nimetatud eesmärk ei kvalifitseeru teaduslikuks kasutuseks Riigikogu valimise seaduse (RKVS) tähenduses ning taotlus ei ole põhjendatud.
4. Kaebajad esitasid 9. veebruaril 2026 Vabariigi Valimiskomisjonile kaebuse, leides, et riigi valimisteenistus keeldus anonüümitud logidega tutvumise võimaldamisest õigusvastaselt, kuna tõlgendas teadusliku kasutuse mõistet RKVS § 48⁶ lg 8 tähenduses ekslikult.
5. Vaatlusraporti koostamine on kindlal metoodikal põhinev süstemaatiline tegevus uute teadmiste saamiseks konkreetsete valimiste kohta ning seetõttu kvalifitseerub see teaduslikuks tegevuseks sõltumata asjaolust, et väljundiks on raport. Selline tegevus ei erine sisuliselt muude teadus- või erialaasutuste koostatud analüütilistest raportitest.
6. Valimisprotsess peab vastama tõenduspõhisuse põhimõttele ning vaatlejate tegevus, sh logide analüüs, on suunatud faktide kontrollitavusele ja taasesitavusele. See on teadusliku maailmapildi lahutamatu osa.
7. Riigi valimisteenistuse enda infoturvapoliitikas eeldatakse vaatlejate õigust anonüümitud logidega tutvumiseks ning vaatlusraporti koostamine on tüüpiline olukord, kus logide kasutamine toimub teaduslikul otstarbel.

8. MTÜ Ausad Valimised tegevs vastab teadus- ja arendustegevuse põhimõtetele ka tulemuste avalikustamise aspektist ning teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadus ei piira teadusliku tegevuse läbiviimist üksnes teadusasutustega. Taotluses esitatud vastutava isiku ja MTÜ Ausad Valimised juhatuse pädevus maandab kaebajate hinnangul piisavalt anonüümitud logide kasutamisega seotud riske.

9. Kaebajad taotlevad riigi valimisteenistuse 5. veebruari 2026 toimingut tunnistamist õigusvastaseks ning anonüümitud logidega tutvumise võimaldamist kooskõlas RKVS § 48⁶ lg 8 ja infoturvapoliitika punktiga 9.2.5.

Vabariigi Valimiskomisjoni koosolek

10. Vabariigi Valimiskomisjoni koosolekul osalesid ja andsid selgitusi Märt Põder, riigi valimisteenistuse juht Arne Koitmäe ning nõunik Indrek Leesi.

Riigi valimisteenistuse seisukoht

11. Riigi valimisteenistus jääb varasema seisukoha juurde, et vaatlejate vaatlusraporti koostamine ei ole käsitatav teadusliku eesmärgina, mille alusel logisid väljastada ning palub kaebuse jätta rahuldamata.

Vabariigi Valimiskomisjoni seisukoht

12. Kaebajad vaidlustavad riigi valimisteenistuse toimingut, millega keelduti neile anonüümitud logide väljastamisest põhjendusega, et vaatlusraporti koostamine ei ole käsitatav teadusliku otstarbena.

13. Vabariigi Valimiskomisjon on kaebajate varasema taotluse lahendanud 2. jaanuari 2026 otsusega nr 92. Teadusliku otstarbe tõendamise kohustus lasub taotlejal ning taotlusest ja sellele lisatud tõenditest peavad nähtuma vähemalt konkreetse teadusprojekti selgelt sõnastatud teema, kavandatud eesmärk, uurimisküsimused ja meetodika, et valimiste korraldajal oleks võimalik veenduda teadusprojekti tegelikkuses (RKPJKo 5-26-1/2, p 14).

14. Taotluses põhjendati anonüümitud logide kasutamise vajadust üldsõnaliselt sooviga veenduda elektrooniliste häälte lugemise ja tulemuste kindlakstegemise käigus esitatud väidete korrektsuses ning seoti see vaatlusraporti koostamise ja enesekontrolliga. Selliselt sõnastatud eesmärk on oma olemuselt suunatud valimisprotsessi kontrollimisele ja kuulub valimiste vaatlemise valdkonda. Vaatlejate õigused on loetletud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse (KOVVS) §-s 23⁴ ning õigust logidega tutvuda sealt ei tulene. Anonüümitud logide kasutamine peab olema valimiste salajasuse põhimõtte kaitsmiseks erandlik ning seda võimalust ei saa käsitada vaatlejaõiguse olemusliku osana (RKPJKo 5-26-1/2, p 13).

15. Lisaks ei sisaldanud taotlus konkreetseid uurimisküsimusi ega kirjeldanud meetodikat, mille abil anonüümitud logide analüüsi kaudu uusi teadmisi saadaks või üldistusi tehtaks. Samuti ei nähtunud taotlusest, et kavandatav tegevus toimiks teaduslikul otstarbel ja oleks eristatav vaatlejate tavapärasest tegevusest. Seega käitus riigi valimisteenistus anonüümitud logide väljaandmisest keeldudes õiguspäraselt.

Lähtudes KOVVS § 66 lõike 3 punktist 1, Vabariigi Valimiskomisjon otsustab:

jätta MTÜ Ausad Valimised ja Märt Põdra kaebus rahuldamata.

Vastavalt KOVVS §-le 66¹ võib huvitatud isik, kes leiab, et Vabariigi Valimiskomisjoni otsusega rikutakse tema õigusi, esitada otsuse peale kaebuse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras Riigikohtule. Kaebus esitatakse Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest arvates Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ingrid Kullerkann
Vabariigi Valimiskomisjoni esimees